

Posudek školitele na magisterskou diplomovou práci Bc. Lubomíra Tomance *Veteráni ze zázemí. Každodennost na amerických základnách během vietnamské války (1965-1973)*. Praha: Pracoviště orální historie a soudobých dějin FHS UK 2019, 90 stran plus přílohy

Předkládaná diplomová si bere za cíl zachytit kontury dějin každodennosti vojáků ozbrojených sil USA na vietnamském válečném poli. Již nyní mohu předeslat, že k výběru v tuzemském prostředí poněkud netradičního tématu autora vedl jeho dlouhodobý „fanouškovský“ a později i badatelský zájem, jež se v textu práce posléze snažil zúročit za pomoci kompetencí nabytých v průběhu magisterského navazujícího studia. Osobně považuji výběr tématu za zajímavý a vzhledem k akcentu na zachycení „nebojové“ každodennosti vojáků se z mého pohledu jedná o přínosnou volbu. Naopak za mírné zklamání považuji absenci větší míry snahy o propojení problematiky „obecných“ dějin vietnamského konfliktu s jejími dobovými souvislosti v někdejší Československu. Pokud totiž pomineme nepřímé angažmá Československa v tomto konfliktu (např. politickou a ekonomickou či zbrojně-instruktažní pomoc), také tato část letitého konfliktu na poloostrově Zadí Indie disponovala u nás svým specificky budovaným „obrazem“ války, včetně prezentované role amerických vojáků.

Je možné říci, že dílo se svým zaměřením pohybuje na pomezí vojenských, politických a sociálně-kulturních dějin a dílem i orální historie. Za pozitivní rys považuji snahu přihlásit se k historiografickým trendům bádání tzv. nových vojenských dějin, což není v tuzemském prostředí, kde většinou stále dominují spíše tradiční pozitivistické přístupy v bádání nad vojenskými dějinami, vůbec obvyklé.

Hlavní pramennou oporou pro autorovo intelektuální snažení představuje soubor memoárové literatury a dále pak i vybrané rozhovory z dostupných webových databází a archivů zahraniční provenience. Vzhledem k šíři zkoumaného tématu i takřka „bezpočetnému“ počtu potenciálních zdrojů se mi pro tento formát práce jeví tento soubor jako dostačující. Chtěl bych v této souvislosti proto položit autorovi otázku, zdali byly k dispozici k jeho bádání např. deníkové záznamy vojáků a jak by s nimi případně bylo možné pracovat? Dále pak: do jaké míry byly pro něj přínosné orálněhistorické rozhovory z různých sbírek, zdali by dokázal identifikovat metodologické a metodické rozdíly mezi jednotlivými využitými sbírkami a jak by hypoteticky vypadala jeho práce bez jejich využití? A konečně obecnější otázka: do jaké míry se domnívá, že v kolektivní paměti a potažmo celkovém „obrazu“ převládají ony dobové „revizionistické“ pohledy (ať již profesionálních nebo „prostých“ vojáků) na problematiku dějin a paměti vietnamské války?

Za hlavní přínos a především pozitivní faktor v celkovém zpracování se mi jeví využití velmi reprezentativního a relevantního souboru zahraniční literatury, který dává autorovi oporu při jeho analyticko-interpretacním rozjímání. S literaturou pracuje autor velmi citlivě a dokáže také mezi jednotlivými tituly náležitě odlišovat jejich historiografický charakter a „ideový“ záměr. Jak jsem již uvedl výše, za drobnou skvrnu na kráse považuji absenci alespoň několika zmínek o tuzemských badatelích, kteří se přímo či nepřímo problematikou v různých oborech zabývali, ať již před rokem 1989 či po něm (např. Jaroslav César, Bohuslav Litera nebo Vladimír Pilát v oblasti „velkých dějin“ mezinárodní politiky a dějin vojenství, Daniel Kamas nebo Ladislav Kudrna o vojensko-operačních dějinách, opět Ladislav Kudrna píší o osudech vojáků čs. původu ve vietnamské válce, Michal Rak v oblasti letecké archeologie, Stanislav Brouček o migracích z oblasti Vietnamu do ČSSR, resp. ČR apod.) a to včetně vybraných kvalifikačních prací (např. Lenky Peškové nebo Martina Špačka zkoumajících obrazy války čs. oficiálním tisku). Do diskuze bych chtěl proto položit autorovi otázku, jak byla v tuzemském prostředí v době války rámcově prezentována role americké armády, potažmo amerických vojáků ve Vietnamu?

Samotná struktura práce se mi jeví jako promyšlená a poskytující ve svém celku souhrnný vzhled do pojednávané problematiky a to včetně mnohdy kontroverzně vnímaných či zcela tabuizovaných témat jako je sexualita nebo drogová problematika. Za velmi podnětné pak považuji také pasáže o motivacích vstupu a cest vojáků do armády a také již avizované akcentování charakteristiky primárně „nebojových“ prožitků a perspektiv, které tvoří (z mého pohledu nezbytný protipól) jinak značně „zmilitarizovanému“ a „bojovému“ obrazu války přítomnému jak v populární kultuře, tak dílem i v historiografii samotné. Právě sledování narativů a „obrazů“ války, jimž autor věnuje závěrečnou část práce, by mohlo být věnováno více pozornosti. Podle mého soudu právě v obrovské disproporci mezi reálnými dobovými prožitky, jež se autor snaží tematizovat, a masifikovanou distribucí určitých obrazů (souvisejících s autorem zmiňovaným „televizním prožíváním“ války a její recepce skrze média populární kultury) do značné míry souvisí esenciální charakteristika vietnamského konfliktu jako celku. Mj. na základě všestranných zkušeností s průběhem a vnímáním této války společností totiž posléze doznala proměn nejen americká vojenská doktrína, ale značných úprav také doznalo pro následující léta a desetiletí i oficiální „PR“ válečných konfliktů, v nichž byly účastny americké ozbrojené síly.

Po formální stránce na mě diplomová práce Lubomíra Tomance působí velmi solidním dojmem, text je poměrně čtivý a pozitivně hodnotím také velkou provázanost hlavního textu s řadou vysvětlujících poznámek pod čarou, které dodávají textu komplexnější vyznění. Oceňuji také zařazení několika ilustrativních obrazových příloh z „nebojového“ prostředí.

Z výše uvedených důvodů práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji v závislosti na kvalitě obhajoby hodnocení na pomezí výborně (1) a velmi dobře (2).

V Praze 26. 1. 2020

doc. PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.